

Оксана Бризгун-Соколик

Зустрічі з
АТЕНОЮ ПАШКО

Оксана Бризгун-Соколик

ЗУСТРІЧІ З АТЕНОЮ ПАШКО

У дев'ятдесяту річницю з дня народження.

У десяту річницю відходу у Вічність.

*10.10.1931 – +20.03.2012

У зимні березневі дні 1990 року в Гданську, Польща, відбулася конференція під гаслом «За Мирний Перехід до Демократії». Конференцію влаштував «Комітет Чорна Стрічка» – “Black Ribbon Day” (BRD), заснований в Торонті в 1986 році, поширений по всьому світі, який відбував щорічно демонстрації проти сов'єтської окупації держав східної Європи в річницю підписання пакту «Ріббентроп-Молотов». Як Сов'єтський Союз зачав тріщати, вони створили підкомітет «За Мирний Перехід до Демократії» і планували конференції для представників поневолених Москвою народів, щоб дати їм можливість познайомитися поміж собою і познайомитися з методами праці у вільному світі.

Перша конференція була в Лондоні в 1989 році.

Друга в Гданську 1990 р. Доповідачі були з Канади, Америки та Англії. У своїх доповідях концентрувалися на темі «Зворотного шляху немає». Мій дружина Ярослав був доповідачем і ми також поїхали до Гданська. Ярослав, як один з творців «Чорної Стрічки», запросив на конференцію представників з України. Чекали, кого і скільки Сове'тський Союз випустить. На конференцію прибуло 7 представників з України, поміж ними В'ячеслав Чорновіл з дружиною Атеною Пашко.

Перше знайомство відбувалося з обережністю... Чорноволи ж перший раз за границею, перший раз на вільній міжнародній конференції, «перший раз в такому готелі»... На нашу пропозицію «побалакати» з нами, сказали сухо: «коротенько», а просиділи ми до пізньої ночі... Цікаво, ми обидві з Атеною відчували, наче ми давні знайомі. Ми про Чорноволів справді давно знали. Хто в діаспорі не знав про них! Вони однак про наш світ у своїй «вільній державі» мало що знали...

Атена розказувала про початки відновлювання Союзу Українок (СУ). Вона з повною енергією і ентузіазмом хотіла все найкраще для української жінки, для України - вимріяної майбутньої держави, для миру, розвитку, добра... Підтримувала стремління В'ячеслава і його однодумців у боротьбі за незалежну та демократичну державу. Вона була одною зі співосновниць та одною з голів СУ. Після конференції дала мені листа з проханням, щоб Світова Федерація Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) прийняла СУ у своє членство.

Перша зустріч

Гданськ, березень 1990 рік

В часі конференції Чорноволи малу нагоду познайомитися з Лехом Валенсом, кандидатом від «Солідарности» на президента Польщі і в грудні того року його обрали президентом. В'ячеслав, після короткого слова, офіційно причепив йому синьо-жовту відзначку РУХ-у. Валенса мусів відійти, мав зустріч з якимсь амбасадором. Увечорі на телевізійних вістях був з амбасадором з українською відзначкою!!

В Гданську є перший пам'ятник жертвам комуністичного терору в комуністичній країні. Учасники конференції ходили до пам'ятника спомянути жертви. Атена Пашко і мій Ярослав зложили квіти в імені нас усіх.

На закінчення конференції відбулася дружня вечеря в старому замку, в їдальні при довжелезному столі на твердих лавках.

Ми повернулися до Варшави, де одного дня Чорноволи мали зустріч з громадою а наступного дня ми: я як заступниця голови СФУЖО, Ярослав як представник Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ). Того ж дня Чорноволи поверталися поїздом в Україну. Атену ще взяли пані до міста. Їй дуже сподобався сервіз, про який, як казала, в СРСР не можна було навіть мріяти! Атена собі його купила. Але поки рішалася і поки всі тарілки та горнятка запакували в газетні папери, на двірці чекав В'ячеслав, а поїзд вже від'їхав... Добровольці посадили їх у авто і погналися доганяти поїзд...В часі нашої з Ярославом зустрічі з громадою з'явилися і вдоволено сказали: *«Догнали!»* Того вечора пані попросили мене залишитися з ними і після цікавої дискусії заснували Союз Українок Польщі.

Вже після першого знайомства з Атеною ми видрукували в «Українці в Світі» (УвС) ч.2/1990 її поезії

«...Звідки прийшли ми й куди йдемо?

Де наш закінчиться шлях?...»

А в УвС ч.3/1990 ми подали вістку про відновлення Союзу Українок, який був ліквідований з приходом большевиків у вересні 1939 року.

Друга зустріч

І. Драч, А. Пашко, М. Бойчишин,
О. Соколик, Ю. Шимко, В. Чорновіл

А. Пашко (Україна), О. Соколик (Канада),
В. Балій (Польща)

Білий Бір, серпень 1990 рік

Наступна зустріч з Атеною і В'ячеславом була в Білому Борі, Польща. Там у серпні 1990 р. відбувся «Перший Світовий Форум Українців Діаспори.» Темою з'їзду було: «Україна і діаспора – дійсність і перспектива». Організатором і господарем було Об'єднання Українців Польщі при співпраці зі Світовим Конгресом Вільних Українців. З України приїхало багато делегатів, поміж ними Чорноволи. На пленарній сесії Атена говорила про «Українку в Україні», а я про «Українку в діаспорі».

Була і окрема сесія жінок, де нас зібралося 23 з різних кінців світу і України. На жаль Атени не було. В'ячеслав мав важливі обов'язки в Україні і вони виїхали скоріше.

А вже в жовтні 1990 р. Чорноволи були в Торонті. Були радісні та дружні зустрічі. Ми їх возили на водоспад Ніягару, показували чудову дерев'яну церву коло Ніягари, музей Колянківських з картинами Страстей Василя Курилика. Мали громадську зустріч в Сейнт Катеринс.

Зустрічі в Канаді

Подорож до Оттави

1992 рік, Торонто, VI Конгрес СФУЖО

1990 рік, Сейнт Катеринс.
Б. Долішній, О. Соколик,
А. Пашко, В. Чорновіл,
М. Долішна і др. М. Квітковська

1995 рік, Торонто, зустріч
з ексекутивною СФУЖО

Ми запросили Атену на Річні Наради СФУЖО, які незадовго традиційно мали відбутися останньої п'ятниці – суботи – неділі в жовтні. Атена приготувала доповідь. Однак В'ячеслав занедужав і вони мусіли повернутися в Україну.

У Львові 21-22 грудня 1990 р. відбувся Установчий З'їзд Союзу Українок. На ньому Атена мала головну доповідь, яку ми видрукували в нашій Конгресовій книзі «СФУЖО VI Конгрес 1992», де вона між іншим сказала: *«Ми вдячні тим українським жінкам, яких доля закинула в чужину, а вони згуртувалися в своїй організації, зуміли пронести через роки святість культури і традицій рідного, поневоленого народу і подати руку підтримки своїм країнам»*. Атену там обрано Головою СУ. Її там доповідь «Катерина Зарицька в житті і боротьбі», ми друкували в УвС ч.3/1991.

Ми запросили Атену Пашко, як голову СУ, на VI Конгрес СФУЖО в 1992 р. До того часу ми тримали символічно в президії Конгресів порожнє крісло з надією для представниці з України... Атена перша сіла на нього.

Вона мала цікаву доповідь «Україна вчора і сьогодні», друкована в УвС ч.4/1992. Після Конгресу відбулася в нашій хаті нечисельна зустріч «сфужівок» з Атеною. Тут ми рішили відбутися спільні наради СУ і СФУЖО в Києві наступного року. Атені ідея подобалася, але вона боялася фінансових проблем. Я тоді запропонувала, що делегатки СФУЖО, які завжди оплачують свою участь у конференціях, платитимуть за участь у конференції по сто доларів, що хоч частинно покриє видатки. І так після нарад, переговорів, постійної комунікації і додаткової зустрічі з Атеною в Ньюарк, Нью Джерзі на XXIII Конвенції СУАмерици, відбулася перша міжнародня конференція «Українка і демократія» в Києві 7-11 липня 1993 р. в Будинку Науковців.

Ще перед конференцією, 21-23 січня 1993 р., були в Києві перші ділові наради Української Всесвітньої Координаційної Ради – УВКР, в яких я брала участь як голова СФУЖО, Атена Пашко як голова СУ. Мене і Аскольда Лозинського, президента СКУ, обрали заступниками голови на західню діаспору. По Києві ходила вістка: *«Льоди проломані! До Управи обрано жінку!!!»* Атену обрано до Контрольної Комісії.

Там ми з Атеною далі плянували нашу майбутню конференцію.

Я тоді попросила Атену скликати голів, або представниць діючих жіночих організацій, яких вже кілька зорганізувалося в Україні. Зустріч в домівці СУ була надзвичайно успішна і цікава. Кожний з нас розказував про свою працю і цілі, я про СФУЖО і наші складові організації на 4-ох континентах світу. Згадуючи Українську Національну Жіночу Раду, яка існувала за часів нашої першої Державности і об'єднувала жіночі організації України, та СФУЖО – яке об'єднує жінок діаспори, заохочувала я присутніх пань подумати про відновлення Національної Ради Жінок України. Тоді матимуть силу, голос, вплив.

За організування зустрічі в такому короткому часі я була дуже вдячна Атені. Було багато присутніх.

Як відповідь на наші розмови, в УвС ч.2/1994 видрукувані роздуми Атени: *«Чи всяке об'єднання на користь?»* – де вона говорить про об'єднання патріотичних сил а не усіх ідейних течій – від крайніх лівих до крайніх правих.

Зустріч в Україні

Київ 1993 рік. Конференція
«Українка і Демократія»

Київ 1993 рік

На нашу конференцію 7-11 липня 1993 р. до Києва приїхало понад 250 делегаток СУ з цілої України, Литви, Азербейджану, Хабаровська, Мурманська. Нас з діаспори прибуло 20 представниць 9-ох наших складових організацій, наїть з Австралії! Щасливі, бо ж це перший раз спільно у славному городі Києві, в Незалежній Україні!

Сцена була прикрашена емблемами СФУЖО і СУ. Простора заля повна вишиванок, переповнена. Багато осіб мусіло стояти. Алена була в піднесеному настрої і дуже хвилювалася. Це ж вперше в Україні така конференція! Як буде?...

Конференцію відкрила Алена Пашко від СУ і я від СФУЖО. Було багато привітів від урядових, приватних осіб з України та діаспори, та делегаток. Тут вперше я побачила в залі Ірину Сенік, і у своїм привіті привітала її як представницю «жінок нескореної волі, жінок політв'язнів». Вся заля зірвалася на ноги, оплескам не було кінця. В часі конференції прийшла вістка, що Москва вимагає, щоб Севастополь належав до Росії. СФУЖО відразу скотактувалося з нашими представницями в ООН і перший раз спільно зі Союзом Українок України, в імені міжнародної конференції, запротестували проти такої агресії. Протест до ООН мав підпис Ацени Пашко, голови СУ і мій, голови СФУЖО.

Всі привіти і доповіді з конференції вийшли в Україні окремою книжкою.

Нас запросили на радієву стацію для «відкритої розмови» – нам будуть телефонувати питання, ми відповідати. Поки я оглянулася, всі відійшли а я не знала куди іти... З поміччю якось дісталася до студії. Телефон дзвонив без перерви, було повно питань від небачених нами людей, найбільше до Атени.

Після праці, напруженої підготовки, переживань та успішної конференції, яка принесла широкий розголос не тільки по Києві, зустрілися ми з Атеною «при каві», згадуючи веселі моменти та «що могло бути ліпше», і з формального «Ви» перейшли на дружнє сердечне «Ти». Я переконалася, що з Атеною дуже добре співпрацювати, вона і вміє вислухати і вміє порадити. Працьовита, старанна і не нарікає.

7-12 липня 1994 р. відбувся в Івано-Франківську «Світовий Конгрес Союзу Українок» в 60-ту річницю Першого Світового Конгресу у Станиславові- теперішньому Івано-Франківську. Конгрес відкрили Атена Пашко голова СУ і Любомира Говенко – голова Організаційного Комітету. Я мала доповідь «100-ліття Українського жіночого Руху і що далі?» Після того я на жаль мусіла виїхати, бо в нашій родині сталася велика трагедія. В мотоцикльовім випадку загинув Ромко Бойчишин, син Люби і Михайла Бойчишинів. Я їхала на похорон. Атена дуже переживала смерть в близькій їй родині: Батько загиблого Ромчика, Михайло Бойчишин, зліквідований недавно безслідно не знати ким, був близьким співпрацівником В'ячеслава в РУХ-у.

В травні 1995 р. Чорноволи знова відвідали Торонто. Атена мала зустріч з нашою Екзекутивою, де нас інформувала про працю жіночих організацій, і де ми обговорювали можливості конференції ООН в Бейджінг. Вражала її обізнаність і щирість думки.

Бейджінг, Китай – вересень 1995. В Бейджінг відбувається державна «Всесвітня Конференція ООН у Справах Жінок». Кілька днів раніше почалася «Жіноча Конференція NGO Forum» в Гуаіроу, коло Бейджінг. Нас було 4 делегатки від СФУЖО. Ми мали офіційну сесію про Чорнобиль. З України було коло 70 осіб делегатів і гостей. Мене здивувало, що не було Атени. Іntenзивна праця, яку утруднювали китайці, абсорбували кожну хвилину. Вже в часі державної конференції приїхала Атена. Приватно і не мала доступу до сесій. Просила мене їй допомогти, але мені не вдалося щось зробити.

25 травня 1999 р. в Києві, в часі нарад УВКР, з Атеною Пашко і присутньою тоді в Києві Марійкою Шкамбарою ми офіційно відвідали в Міністерстві сім'ї та молоді заступницю міністра і новообрану голову недавно створеної Національної Ради Жінок України – Ірину Голуб'єву. Зустріч зорганізувала Атена.

В літі ми знова зустрілися в Києві, а зі святкувань 5-ої річниці Державности навіть маємо спільну знімку з президентом Леонідом Кучмою!

У Конгресовій книзі «УІІ Конгрес СФУЖО 2002» є видрукована стаття Атени «Жіночий рух в Україні: історичний аспект і сучасний розвиток». Та сама стаття також в УвС ч. 3/1998.

З Атеною і В'ячеславом «Славком» Чорноволами ми мали багато зустрічей. «сфужівських», приятельських, родинних. В'ячеслав - Славко і мій Ярослав – Славко

подружили, і так всі четверо ми знаходили спільну мову та розв'язку в багатьох проблемах.

Згадується авторський вечір Атені в Торонті влаштувало СФУЖО. Атена попросила, щоб її представляв В'ячеслав. Зала в Українському Культурному Центрі – «на Крісті» заповнена, всім хочеться побачити, пізнати, почути В'ячеслава Чорновола і Атену Пашко!... Атена має страшну трему. Так як і перед відкриттям нашої конференції в Києві... Це ж перший раз в Торонті, в діаспорі... *«Все перший раз»* – переконуємо її. В залі подружжя Калинців, саме гостюють в Торонті. Вечір надзвичайний. Атена читає свої поезії... Незабутнім залишається вірш про «жінку на нарах...» А потім питання до Аteni і багато про долю України до В'ячеслава.

А там подорож автом до Оттави в урядових справах В'ячеслава. Переговори з фірмою малих тракторів на ферми. Скільки ми наговорилися, наспівалися та насміялися за тих кілька годин в авті...

В приватній розмові я колись поцікавилася, звідки таке оригінальне її ім'я: Атена. Вона з усмішкою пояснила: «Батько їздив на якусь наукову конференцію математиків до Афін у Греції. В часі його відсутності я народилася. Батько приїхавши, і назвав мене Атена. А я спитала: «Це ж як? Він з Афін а Ти Атена?» Здивовано відповіла: «Значить, ... тоді ще були Атени... От наш правопис...» Співчували ми з Атеною., як несподівано відійшов у Вічність В'ячеслава, який загинув у невиясненім автовім випадку. І пізніше зустріч в Києві. Атена мені каже: *«Я і радісна і сумна... Президент України Віктор Ющенко відкриває пам'ятник В'ячеслава... Радість, що пам'ятник чудовий і така маса народу прийшла поклонитися своєму улюбленцеві і сум, що Славка немає, і ніколи більше не буде...»* Коло пам'ятника в той соняшний день були тисячі людей...

Одного разу ми з Ярославом оглядали музей в Каневі. Приїхали важні гості з представниками уряду України. Ми відійшли до іншої залі, щоб не перешкаджати. Нас знайшов один з міністрів, забула ім'я... і сказав: *«Пані Оксано! Не турбуйтеся Атеною. Вона дістане державну пенсію по покійному В'ячеславові...»* і відійшов, не давши нам навіть сказати слово... До тепер не знаю, чому він тоді до нас підійшов.

Пригадується остання зустріч в привітному апартаменті в Києві з донькою Іринкою та внуком Васильком, вже без В'ячеслава. При багатій та смачній вечері, у варшавських тарілках, при щирих розмовах друзів та однодумців. З радісною усмішкою, з плянами на майбутнє. Один з плянів це видати десятитомник статей, праць, виступів В'ячеслава, до якого Атена просила мого Ярослава написати спомини. Однак доля їй не дала скінчити запланованих десять томів...

В УвС ч.110/1991 є цікаве інтерв'ю Аteni, яке перевела Ярослава Зорич. Відповідь на одне з питань є: *«...Ми захотіли створити свою організацію, бути теж поруч з чоловіками і віддати всі свої сили, всі свої знання і уміння на відродження України, на відродження української національної свідомості...»*

І так вона працювала до кінця свого життя. Поетка, невелика ростом, делікатна, чутлива, блондинка пшеничного кольору, зі замріяними очима, з легкою усмішкою... і завзяттям... Так її буду пам'ятати... Вічна їй пам'ять...